

'Mozes is veel boeiender dan Jezus'

Don Duijns, telg uit een circusfamilie, regisseerde de afgelopen tien jaar 'minstens' vijfendertig voorstellingen, vooral bij zijn eigen gezelschap, *Growing Up in Public*. Toch is acteren en regisseren uiteindelijk bijzaak. 'In mijn hart voel ik me schrijver.' **door Marijn van der Jagt, foto Bert Nienhuis**

Growing Up in Public. Zo heet het Utrechtse collectief van theatermakers waarbij Don Duijns zich acht jaar geleden aansloot. Mooie naam. Toepasselijk motto voor het werk van Daphne de Bruin, Paul Feld en Jeroen Kriek, maar zeker ook voor het werk van Don Duijns. De personen in zijn toneelteksten, voorstellingen en romans, worstelen met de eisen van de volwassen wereld. Of ze nou Joop den Uyl heten, Benny Hill, Dik Trom of 'jongeman', het zijn uit hun krachten gegroeide kinderen met grote dromen en kleine genoegens. Pubers in pak, die meepraten met de wereld of benoemd zijn tot held, maar het gewicht van hun imago nauwelijks kunnen dragen.

Zo ook de titelfiguur uit *Mozes, de musical*, de nieuwe voorstelling van *Growing Up in Public* waarvoor Duijns de teksten schreef. In deze hedendaagse versie van het bijbelverhaal wordt Mozes letterlijk *gecast* voor zijn rol als volksleider. Hij moet zich moreel staande houden tussen volgelingen met een *killers-mentaliteit*, een farao met de oorlogszuchtige trekjes van George W. Bush en de spoken van zijn eigen – gewelddadige – verleden.

Waarom wilde je een voorstelling maken over Mozes?

'Jeroen Kriek kwam met de briljante titel *Mozes, de musical*. Wat mij daarin aansprak, waren die tien geboden die Mozes van God ontvangt en de vraag wat die nu nog te betekenen hebben. Maar ook het idee van Mozes als popicoon. Charlton Heston in de film *The Ten Commandments*: zo'n woeste kerel op een berg met twee van die stenen plakken en een hoop donder en bliksem. En dat pijnlijke begrip "het beloofde land", wat nu een totaal kapot gebied is. Dat laat ik de duivel in mijn stuk ook tegen God zeggen: "Ik ga dat beloofde land van jou grondig slopen, en ervoor zorgen dat niemand daar meer rustig slaapt." Ik ben niet religieus opgevoed, en geloof is eigenlijk een heel abstract iets voor mij. Maar ik ben het boek *Walking the Bible* gaan lezen, waarin een Amerikaanse jood de route is gaan nalopen vanaf de exodus uit Egypte naar het beloofde land. Het bijbelverhaal wordt in dat boek geografisch gemaakt, en daarmee begon het voor mij te leven. Ik ben dol op mythische fantasie als het brandende braambos, en de zee die Mozes laat spij-

ten. Maar als er dan ook nog een plek op aarde blijkt te bestaan waar dat bos staat en waar die zee gespleten is, dan wordt het een ontdekkingsdocht. Daar krijg ik echt zo'n Indiana Jones-gevoel bij.'

Heb je de originele bijbeltekst gelezen?

'Ja, maar het is niet te doen. Het begint met een eindeloze beschrijving van de voorbereiding van een feest, en wie er allemaal bij waren en hoe oud ze waren en wat ze allemaal droegen. Er waren maar een paar zinnnetjes die ik mooi vond. *He shall see the land from a distance, but he shall not enter it*. Een gruwelijk beeld: Mozes kreeg de opdracht om zijn mensen naar dat beloofde land te brengen, maar hij mocht daar dan zelf niet naar binnen. Dat maakte hem tot een tragische held, net als Den Uyl of andere helden over wie ik heb geschreven. Mozes is eigenlijk veel boeiender dan Jezus. Veel dramatischer in de tegenstellingen die hij vertegenwoordigt. Een getormenteerde man. De manier waarop hij zelf, als baby, aan de dood ontkomt in een mandje dat op het water drijft. En dan later ontdekken dat je ouders je ouders niet zijn. De Egyptenaar die hij heeft doodgeslagen en onder het zand heeft gestopt, en waar hij in *Mozes, de musical* steeds aan wordt herinnerd. En dan zie je ineens bosjes branden en moet je de woestijn in, met de verantwoordelijkheid voor een heel volk.'

Mozes heeft het moeilijk met zijn volgelingen, zijn God wordt monddood gemaakt, en dan is dat beloofde land ook nog eens niks.

'Ik schrok ervan toen ik bepaalde scènes teruglas. Hoe Mozes met die steen praat, en dat nihilistische beeld van God in een leeg universum. Zo voelde ik me ook toen ik het stuk een halfjaar geleden schreef: leeg en verlaten. Ik kon me dat woestijngevoel wel indenken. Maar de voorstelling is veel meer dan die tekst van mij.

'Ik kan er niet tegen als toneel te heilig wordt, als het gaat over mensen die geen kut en geen kont hebben'

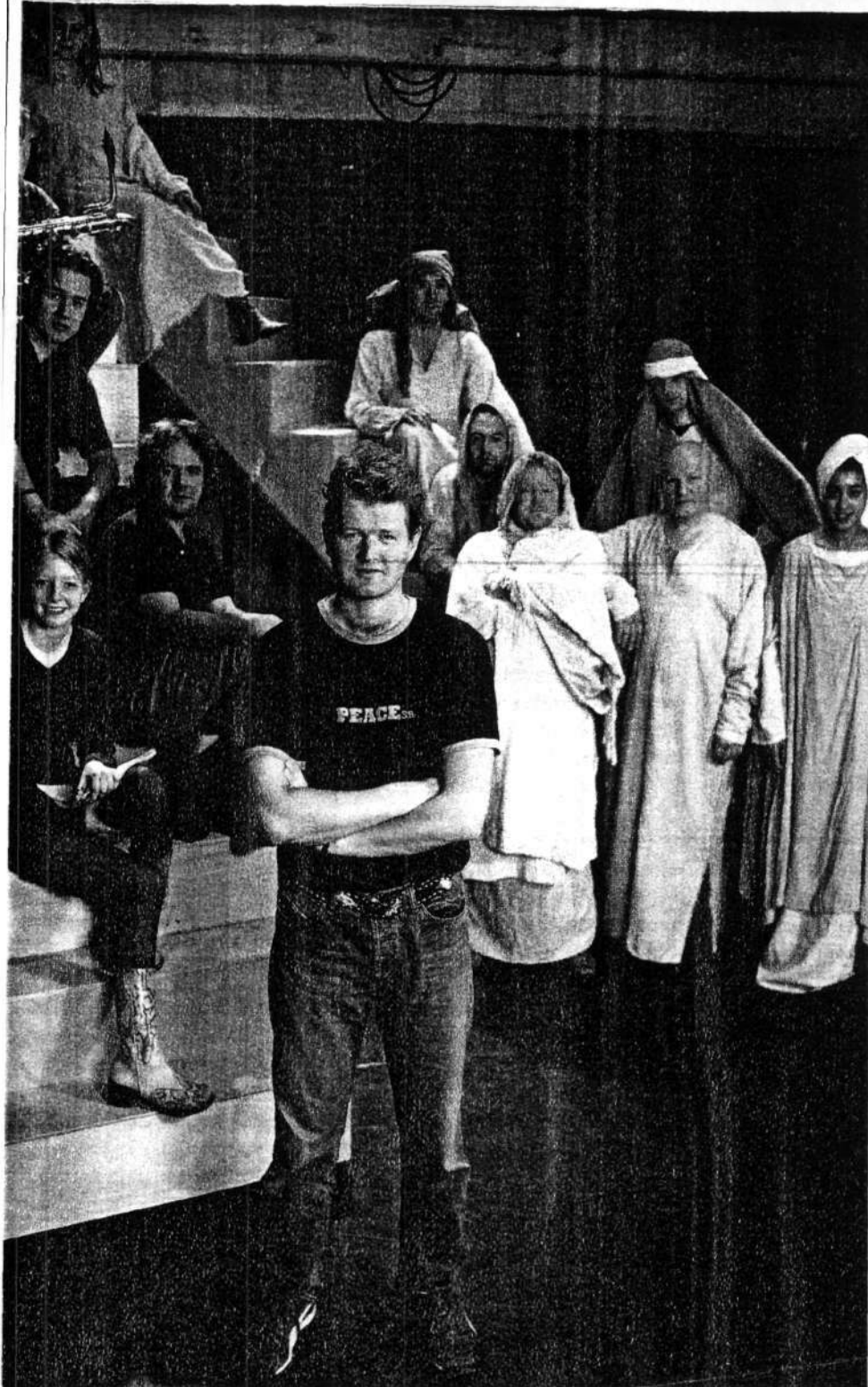
De liedjes in *Mozes, de musical* heeft Daphne de Bruin bijvoorbeeld geschreven. Daphne is gereformeerd opgegroeid, en in haar liedjes zit zoveel levenskracht, daar zou je zelf bijna van gaan geloven. Het is echt een voorstelling van ons vieren. We hebben altijd wel bij elkaars voorstellingen geholpen, maar hier hebben we alle vier een even groot aandeel. Jeroen Kriek doet de regie, Paul Feld de dramaturgie, en Daphne speelt in de voorstelling God en de duivel. *Growing Up* is steeds hechter geworden, hoewel je altijd voor je eigen aandeel moet blijven vechten. Het is bij ons nooit van: jij schrijft de tekst? Leuk, lever maar in, we vinden het prima. Het is een knokgezelschap, maar dat vind ik wel lekker.'

Je eerste roman 'Een gelukkige jeugd' gaat ook over een jongetje dat flink kan knokken.

'De behoefte om mensen op hun bek te slaan, die ken ik wel, ja. Dat doe ik nu niet meer, hoor. Vroeger wel, toen ik klein was. Misschien schrijf ik ook wel uit een soort drift. Een onderliggende razernij. Een enorm verzet tegen de verlamming en de verveling die ook wel in mijn stukken zit. Ik móét het gewoon doen, schrijven. Regisseren en spelen, dat doe ik meer uit een soort praktische noodzaak, maar in mijn hart voel ik me schrijver. Omdat ik daarin het meest eigen kan zijn. Ik heb mezelf alleen nooit toegestaan om me daar helemaal op te richten. Ik heb vijfendertig regies gedaan in tien jaar, als het niet meer is. Net nog *Wereldverbeteraars* bij Suver Nuver, en *Zwaargewicht* bij Mugmetdegoudentand. Dat is wel leerzaam en inspirerend – het zijn ook collectieven, en ik ben altijd nieuwsgierig hoe het er bij anderen toegaat. Maar regisseren is vooral geven: aandacht geven, tijd geven. En de komende jaren wil ik me op mijn eigen dingen richten. Ik wil eindelijk eens een Lang Toneelstuk gaan schrijven, of een Heel Dik Boek. Vroeger wilde ik dat om bekend te worden. Ik wilde heel lang elke dag in de krant staan. Dat ben ik gelukkig kwijt. Nu wil ik het omdat ik verder wil, meer wil met de thema's die ik tot nu toe heb aangeraakt.'

Die zucht naar roem, heeft dat te maken met je beroemde vader, Cherry Duijns?

'Je weet nooit precies hoe dat werkt. Of iemand die geen bekende vader heeft ook zo hard zou werken. Maar het heeft denk ik wel meegeënspeeld. Ik had ook heel lang iets verongelijks.

Don Duijns: 'Ik voelde me leeg en verlaten toen ik het stuk schreef. Ik kon me dat woestijn-gevoel wel indenken'

Ik snapte niet dat mensen niet zagen dat het hartstikke goed was wat ik allemaal deed.' Je schreef vaak over banale dingen. Anti-intellectualisme, de anti-esthetiek van de boerenkool en de gehaktbal.

'Het was niet zozeer anti. Het was meer pro-boerenkool en pro-gehaktbal. Daar heb ik het nu minder over. Hoewel, mijn nieuwe boek wil ik *Supermarkt* noemen. Je kunt het banaal noemen, maar ik zal wel altijd een hang blijven houden naar het lichamelijke. Wat ik die vrouw in *Zwaargewicht* laat zeggen: "Ik zou wel weer eens een zwetende man bovenop me willen hebben." Dat vind ik prettig; als het allemaal niet te sacraal wordt. Ik kan er niet tegen

als toneel te heilig wordt, als het gaat over mensen die geen kut en geen kont hebben. Voor mij is het *part of the deal*. Als je leeft, dan vrij je, en dan schijft je ook. Al durf ik je niet eens aan te blijven kijken terwijl ik dit zeg.'

Jouw personages worden ook altijd ontmaskerd. Benny Hill, de opgewekte B-held van de tietenkot-humor, laat je eindigen terwijl hij zijn oude, uitgebluste moedertje speelt.

'Ik ben dol op totale ontluistering, en dat kun je op het toneel goed laten zien. Niet iedereen vindt dat prettig. Je hebt ook theatermakers en toeschouwers die het omgekeerde willen zien, die zoeken naar de magie van de bedekking. Maar bij *Growing Up in Public* zal het er nooit alleen maar soepeltjes en prachtig uitzien. Ik ben nu ook bezig met een voorstelling over mijn opa, die goochelaar was en kermisartiest. Het wordt een solo die ik zelf ga spelen, maar ik

kan natuurlijk niks. Mijn opa kon jongleren en was een echte clown. Ik heb een beetje poppenkast gespeeld in onze vorige productie, maar daar houdt het mee op. Ik zal moeten woekeren met mijn talenten. Ik schijft in mijn broek natuurlijk, maar ik heb er ook heel veel zin in.'

Mooi dat die circus-roots zo sterk zijn – je vader greep daar met 'Herenleed' ook op terug.

'Mijn opa, de artiest. Zo gaat de voorstelling heeten. Het gaat vooral over zijn strijd om tegen de klippen op maar door te gaan. Hij is begonnen als variétéartiest, trad op in bioscopen. Maar met de komst van de televisie stortte die markt helemaal in. Toen heeft hij zijn hoofd boven water weten te houden door aankondigingen te doen op kermissen. Hij had ook een eigen tent, met een fakir, iemand met slangen en een milde stripteaseact.

Mijn opa had een onwankelbaar geloof in het artiestendom. Dat hield in: optreden in smoking, geen bril op en nooit met je reet naar de zaal staan. Ik wil dat koppelen aan mijn eigen gevoel van theater. Waarom je daar eigenlijk mee bezig bent. Ik heb altijd iets in het theater gezocht, vanaf de middelbare school al, toen ik zo'n abonnementje van vijf voorstellingen had. Ik vond in het theater een soort haven. Dat je in die zaal zat en het donker werd, en de concentratie waarmee er dan van alles gebeurde. Ik was een vrij gesloten, verlegen iemand, en het theater maakte iets bij me open dat ik anders niet kon uiten. Ik voel me nog steeds thuis bij het theater. Als ik werk aan een voorstelling, of ik zie er een die ik mooi vind, dan is het leven toch beter te doen.'

Hoe komt dat?

'Misschien omdat het een afgerond deel van de werkelijkheid is. Ik vind het normale leven heel diffuus en verwarrend, en soms heel saai. In een voorstelling heeft alles zijn plek. Die ordening van het beeld, samen met een heldere betekenis, dat vind ik heel mooi aan theater. Het is vaak onhandig en gedoe. Het is zo moeilijk om op het toneel een sprankje oprechtheid te vinden. Alles maskeert: het licht, het spel, de kostuums, de grime. Maar als het je lukt om daarin toch een waarachtig gevoel op te roepen, dan raakt het vaak meer de kern van het leven dan alle gedoe op straat.'

'Mozes, de musical' gaat op 23 februari in première in de Utrechtse Stadsschouwburg, res.: 030-2302023. Tournee tot eind april. Info: 030-2761220. *'Wereldverbeteraars'* van Suver Nuver is tot half juni op tournee. Info: 020-6277555.

Growing up in Public pakt uit met 'Mozes de Musical'

De eeuwige tragiek van profeten

De Utrechtse theaterfirma Growing up in Public heeft zich meer en meer geëvolueerd van louter teksttooneel tot muzikaal theater. In de jongste productie 'Mozes de Musical' leidt deze ontwikkeling tot een heuse musical. Maar het is geen vrijblijvend amusement. Uitgaande van de bijbelse Mozes worden hedendaagse profeten en wereldverbetaars op een geheel eigentijdse manier onder de loep genomen. Regisseur Jeroen Kriek vertelt er meer over.

Max Smith

Pim Fortuyn, Osama Bin Laden, terroristen en anti-globalisten, zij en nog diverse anderen figureren in 'Mozes de Musical'. De Utrechtse theaterfirma Growing up in Public pakt er gemeten naar haar vorige producties groots en royaal mee uit: toneelspel, zang, levende muziek, filmprojecties, glitter en glamour en een grote cast.

Al bij lezing van de door Don Duyns geschreven tekst kom je prikkelende en humoristische gedeeltes tegen. Wanneer bijvoorbeeld de duivel geconfronteerd wordt met het gebod 'Gij zult niet vloeken', reageert hij als volgt: 'Wat doe je per slot als je jezelf met een hamer op je tengels rost? Godverdegodverdegodverdegodver. Fuck! Shit! Fuck! Tering! Klote Shit' En zo gaat het nog even door.

Regisseur Jeroen Kriek beklemtoont dat 'Mozes de Musical' niet satirisch of kwetsend is bedoeld. Daarentegen is het evenmin een ootmoedige en getrouwe illustra-

tie van het bijbelverhaal. „In de voorstelling zijn we niet op zoek naar de bijbelse Mozes. Maar naar het mechanisme dat in werking treedt wanneer iemand zich als profet openbaart; wanneer hij zich geroepen voelt om ons naar een in zijn ogen betere en rechtvaardigere wereld te leiden.

Theater

Of het nu Mozes is, of Jezus, of zelfs Osama Bin Laden."

Jeroen Kriek heeft voordien, in 1999, de voorstelling 'Jesaja, Jeremia' met jongeren gemaakt, die ook over profetische leiders ging. Naar zijn zeggen is hij gefascineerd door het fenomeen dat er door alle eeuwen heen altijd maar weer mensen naar voren treden die meestal met tomeloze ambities en fanatisme de mensheid naar een geïdealiseerde wereld willen meeslepen.

„Ook om die reden heb ik geen enkele behoefte om het verhaal van Mozes op de hak te nemen. Maar de Mozes van ver voor de christelijke jaartelling zegt me in deze tijd niet zo veel. Daarom plaatsen we het verschijnsel Mozes in onze tijd, inclusief het taalgebruik."

Het stuk is gebaseerd op een Oud-Testamentische mythe. In een visioen draagt God aan Mozes op om zijn volksgenoten, die in Egypte door de farao worden geknecht in 'vrijheid naar het gebied Kanaän te loodsen. Gedurende de veertigjarige omzwervingen in de woestijn krijgt Mozes van God ook de tien geboden aangereikt. Na talrijke problemen wordt het beloofde

land alsnog bereikt. Mozes zelf mag er niet in. Als straf voor zijn twijfels aan de bedelingen van God.

In de proloog van 'Mozes de Musical' getuigt Mirjam, de zus van Mozes, tevens terrorist, autonoom, commando: 'Mijn Mozes was geen slappe zak, geen genivelleerde jaknikker. Mijn Mozes had kloten. Hij vocht ergens voor.' Desondanks wordt hij niet als een charismatische superheld uitgebeeld. Conform wat er in de bijbel staat, is Mozes hier eveneens een in zichzelf gekeerde niet bijster daadkrachtige man, die stottert en die dikwijls twijfelt aan zijn van God gegeven taakstelling.

Iemand met dergelijke eigenschappen die bovendien aan zo'n hels moeilijke verplichting moet voldoen, vindt Jeroen Kriek dramatisch veel interessanter dan een 'geheiligde' Mozes, die altijd het gelijk aan zijn kant heeft en die kritiekloos in alles wordt gerespecteerd. „Profeten zijn in wezen eerder tragische dan heroïsche figuren. Het is geen kleinigheid wat je door God of een ontevreden volk opgedragen krijgt: leidt ons naar een betere wereld.

Met al die uitverkorenen is het niet voor niets tragisch afgelopen." Het lijkt wel of de in het stuk voorkomende autonomen, die fel gekant zijn tegen de huidige globalisering, niet al te serieus worden genomen. Ze bedienen zich hoofdzakelijk van kretologieën en dan nog in de vorm van vulgaire scheldwoorden.

Eigenlijk wordt er in 'Mozes, de Musical' nergens partij getrokken voor een persoon of een overtuiging.

Jeroen Kriek: „Dat laatste is zeker de bedoeling. In de voorstelling heb je geen enkel moment waarop iedereen op één lijn zit. Ook al heeft Mozes een goddelijke missie, er is altijd weer iemand die iets te zeiken heeft; die het er toch niet mee eens is. Dat is ook het hopeloze wanneer je je aan zo'n opdracht moet of wilt houden. Met dit stuk vallen we niet Mozes aan, niet de farao, niet de anti-globalisten. De wereldproblemen zijn buitengewoon complex. Ik heb zelf jarenlang boven op de barricaden gestaan en God weet niet wat geroepen, maar tegenwoordig zou ik niet weten waar ik me bij zou willen aansluiten.”

„Twintig jaar geleden was je simpelweg links of rechts. Van elke ideologie vind ik nu zowel in positieve als negatieve zin meestal wel wat. Misschien dat daarom de slogans van de tegenwoordige actiegroepen op mij als te polariserend en te onge nuances overkomen. De jongste State of the Union van president Bush vind ik een hogeschool voorbeeld van een te subjectieve kijk op de wereld. Wat ik probeer is om zoveel mogelijk integer te blijven in het vinden van mijn weg in dit gecompliceerde en hectische bestaan. En dat is alle Jezus moeilijk.”

In de voorstelling is God een vrouw, in de persoon van Daphne de Bruin, die ook de liedteksten voor deze productie schreef. Is dat dan niet provocerend?

„Het is altijd maar klakkeloos aangenomen, dat God een man is,” zegt Jeroen Kriek laconiek. „God maakt hier ook deel uit van het mechanisme dat

orakelboek. Het is toch de l Ching van de westerse samenleving.”

'Mozes, de Musical' heeft een tamelijk cynisch einde: wanneer Mozes tegen het verbod van God in alsnog een stap in het beloofde land doet, trapt hij dodelijk op een landmijn.

Jeroen Kriek: „Het is de realiteit: Israël is het beloofde land. Sinds mensenheugenis is het daar hommeles. Nu erger dan ooit. Het is momenteel niet het ideale land om te vertoeven.”

'Mozes de Musical' door Growing up in Public.
Stadsschouwburg Utrecht, vr 22 en za 23 febr
(première) 20.00 uur; De Flint Amersfoort,
zo 17 mrt; Theater De Kom Nieuwegein,
di 26 mrt en za 13 apr Huis a/d Werf
Utrecht.

inherent is aan het profetendom. Wanneer ik de bijbel lees, dan vervang ik het woord God door ik. Dan wordt het een dilemma tussen mij en mezelf, en niet tussen God en mij. Ik zal nooit mijn ziel en zaligheid in de handen van God leggen. Want dan zou ik mijn verantwoordelijkheden op Hem afschuiven en dat wil ik niet. Ik heb geen christelijke overtuiging en ben niet christelijk opgevoed, maar ik ken de bijbel wel bijna van buiten. Ik beschouw het als een fascinerend en ontzettend leerzaam

Growing up in Public presenteert 'Mozes de Musical'

'Bijbels verhaal nog razend actueel'

UTRECHT - 'Het beloofde land, dit is het dan!', zegt theatermaker Jeroen Kriek. Mozes, de vondeling in het rieten mandje, leidt op volwassen leeftijd het volk Israël door de woestijn naar het beloofde land. In de nieuwste muziektheaterproductie 'Mozes de Musical' van de Utrechtse theaterfirma Growing up in Public is Mozes' verhaal vertaald naar het heden.

'Het is een bijbels verhaal, maar nog steeds razend actueel', zegt Kriek. 'Het mechanisme van de strijd van toen is hetzelfde als dat van de huidige strijd tussen de antiglobalisten en de machthebbers van nu', zegt hij.

Mozes is in *Mozes de Musical* een doodgewone jongen. Hij wordt door zijn medespelers in de rol van Mozes geduwd. Kriek: 'Mozes de Musical' is als een denderende trein. De toeschouwer wordt van de ene scène naar de andere geslingerd. 'Is een brutale voorstelling, uitbundig en dynamisch, soms hard, maar ook ontroerend.' Het is de tweede keer dat Growing up in Public van zich laat horen in de Douwe Egbertszaal van de Stadsschouwburg.

Het verhaal begint met een demonstratie van antiglobalisten. Actrice en schrijfster Daphne de Bruin: 'Je zou die antiglobalisten kunnen vergelijken met het toenmalige Joodse volk. En de machthebbers van nu worden beheerst door het marktdenken, zij vormen de consumptiemaatschappij.

Het bijbelse gouden kalf is McDonalds en koude Coca Cola in de woestijn.'

Kriek: 'De stenen tafelen laten zien dat ook idealisme kan leiden tot nieuwe dogma's. Dan is de vicieuze cirkel weer rond. Het volk Israël is aangekomen bij het beloofde land. Mozes kijkt over het tuinhokje en ziet de huidige ellende: intifada, opgeblazen stadsbussen, mijnenvelden. Wat hij ziet is beslist geen pretje. Het beloofde land, dit is het dan!'

Maar de stijl van Growing up in Public is niet belerend. 'Er is geen moraal in het verhaal. Begrippen als goed of slecht vervagen. We signaleren alleen het zich herhalende mechanisme', zegt Kriek.

Muziek wordt in het stuk gebruikt om de 'emoties uit te zingen'. Volgens hem is muziek een goed middel om die emoties voelbaar te maken. Kriek: 'Joop van Brakel zorgt voor een soundscape, een geluidslaag. De muziek wordt live gespeeld: drums, gitaar, viool, saxofoon, een alledaagse bezetting.'

De Bruin: 'Muziektheater past steeds beter bij onze voorstellingen. Muziek benadrukt onze performance. We kie-

zen voor een breed spectrum aan muzikale stijlen: van heavy metal tot gospel. Ook worden in het stuk prachtige ballads gezongen. Mozes wordt gespeeld door Martijn Fischer. Die zingt het leeuwendeel en dat kan-ie heel goed!'

Hedendaags tintje

Daphne de Bruin schreef de liedtek-

sten en speelt God en de duivel. Het concept en de regie van het stuk zijn van Kriek, de co-regie en dramaturgie van Paul Feld. Don Duyns schreef de tekst. Kenmerkend voor de werkwijze van de vier schrijvende regisseurs van Growing up in Public is dat zij mythische onderwerpen een herkenbaar hedendaags tintje geven. 'We werken veel met iconen', zegt De Bruin.

In 1999 maakte Kriek de voorstelling *Jesaja, Jeremia*. Dit seizoen storten de theatermakers van Growing up in Public zich op de wereldreligies. In *Aladdin en de Ayatollah* kwam de islam aan bod. Nu volgt het Oude Testament in *Mozes de Musical*, gespeeld door zeven acteurs en vier muzikanten.

Op vrijdag 22 en zaterdag 23 februari is de voorstelling te zien in de Stadsschouwburg; voor reserveringen: 030 - 230 20 23. Daarna trekt het gezelschap het land in. Op zaterdag 13 april komen de spelers en muzikanten nog even terug in Utrecht. Ze zijn dan te zien in Huis a/d Werf (reserveringen 030 - 231 53 55). Voor meer informatie over Growing up in Public: www.growingupinpublic.nl

Zappen tussen heden en verleden

door ESTHER KLEUVER

Het idee om een voorstelling over de profeet Mozes te maken, kwam eigenlijk bij collega Jeroen Kriek vandaan, maar theatermaakster Daphne de Bruin van het Utrechtse Growing up in Public kon zich daar wel in vinden. „Ik hou ook van bijbelverhalen. Zelf heb ik bijvoorbeeld voorstellingen gemaakt over Maria en Salomé. Ik snap die fascinatie wel. Het gaat over grote emoties en thema's die zo beknopt in de bijbel staan dat ze een goede basis vormen voor het vertellen van je eigen verhaal.”

Theaterfirma Growing up in Public koos met zijn nieuwste voorstelling 'Mozes de Musical' voor de musicalvorm. „Het is geen Joop van den Ende-musical, net zo min als dat het een historisch verantwoorde bijbelvertelling is geworden. Maar alle ingrediënten voor een musical zijn aanwezig: een liveband, liedjes en dansjes. Muziek is de laatste tijd een steeds grotere rol gaan spelen in ons werk. Het voegt een dimensie toe aan de voorstellingen. Zelf huil ik ook eerder bij een liedje, dan wanneer iemand iets zegt”, aldus Daphne de Bruin die de liedteksten voor de musical schreef en de rollen van God en de duivel voor haar rekening neemt.

'Mozes de Musical' vertelt wel degelijk het bijbelverhaal met alles erop en eraan (o.a. het rieten mandje, de brandende struik, de opengespleten zee en de tien plagen), maar doet dat op geheel eigen wijze. De Bruin: „Het is een

voorstelling waar ontzettend veel in gebeurt. We zappen heel erg tussen nu en 3000 jaar gele-

den. De farao staat bijvoorbeeld voor de commercie, het kapitalisme en het consumeren. Het volk, oftewel de opstandelingen, zou je kunnen zien als de antiglobalisten die tegen het regime in opstand komen. Maar het kan ook voor iedere andere groepering staan die zich tegen een bepaald bewind verzet. De voorstelling is echter niet moralistisch, we spreken nergens ons oordeel uit. Het gaat meer over het mechanisme. Men vecht voor een ideaal, maar komt uiteindelijk dan toch weer in een zelfde soort systeem terecht.”

„De aanslagen van 11 september hebben de noodzaak en de actualiteitswaarde van deze voorstelling nog groter gemaakt. Het was tenslotte een aanval op onze westerse

samenleving en het economische systeem en daar gaat deze musical nu juist over. Ik denk dat er een grote omwenteling in de maatschappij op komst is. Als je terug kijkt in de geschiedenis, is er altijd een opkomst van het fundamentalisme in de religies geweest, vlak voor grote veranderingen. Maar als je er middenin staat, is het erg moeilijk om er grip op te krijgen. Dat probeer je dan toch een beetje door zo'n voorstelling te maken”, aldus de theatermaakster. „'Mozes de Musical' stelt de vraag of je in deze tijd nog wel ergens in kunt geloven en hoe je zou willen dat de wereld er nu eigenlijk uit zag.”

'Mozes, de musical' staat morgenavond en zaterdagavond in de Stadschouwburg in Utrecht. Vervolgens is de voorstelling nog t/m 27 april in verschillende Nederlandse theaters te zien. Info: 030-276.12.20. en/of www.growingupinpublic.nl

Rocken met God en Mozes

In 'Mozes de Musical' presenteert de theaterfirma Growing Up in Public een eigentijdse versie van de uittocht der Israëlieten uit Egypte. „Yo Mozes!”

Het religieuze jaar van theatergroep Growing Up in Public

door Anneriek de Jong

„Dieu, c'est rien. God is niks. In het hart van ons universum gaapt een gat in de vorm van God”, zegt een personage in *Aladdin en de Ayatollah*. Met dat stuk toerde het Utrechtse theatercollectief Growing Up in Public de afgelopen maanden door het land. De laatste voorstelling is zojuist gespeeld, maar de firma van de theatermakers Jeroen Kriek, Paul Feld, Don Duyns en Daphne de Bruin, is nog niet klaar met dit gat. *Mozes de Musical*, de nieuwe productie, brengt de randen ervan in kaart.

Het door Duyns geschreven stuk (met liedteksten van Daphne de Bruin) schildert een portret van de oudtestamentische leider die de Israëlieten uit de slavernij van de farao naar het beloofde land voert. Mozes' Misère, de kern van deze 'woestijnrally met fatale afloop' (zoals de ondertitel luidt), is dat hij het land van melk en honing zelf niet mag betreden. Na een zwerftocht van veertig jaar, en met het doel in zicht, sterft hij in de bergen. Dat moet, want zijn God kan hem niet vergeven dat hij hem te kijk zette als de grote voltrekker van wonderen. Door tot tweemaal toe met een stok op een rots te slaan voorzag Mozes – in opdracht van de Heer(!) – de dorstige Israëlieten van water. Het geloof werd erdoor gesterkt, maar de Heer was vertoornd omdat zijn uitverkorenen bewijzen van zijn almacht durfden te vragen. De brave Mozes, de leider tegen wil en dank, moest het ontgelden.

Het lijkt iets van alle tijden te zijn, die behoefte aan religie, gekoppeld aan de bereidheid om in Gods naam te sterven. Ook het ontkerkelijkt Nederland ontkomt niet aan de wereldwijde gevolgen van religieus fanatisme. Tijdens een repetitiepauze, in de Growing Up-loods op het terrein van een voormalig militair fort, zegt Mozes-regisseur Jeroen Kriek:

„Wat me aan Mozes fascineert is niet de figuur, maar meer het mechanisme, het Mozes-motief, wat je door de eeu-

wen heen terug ziet komen. Een profeet, een leider, iemand die een visioen heeft of een ideaal en die op een gegeven moment roept: 'We gaan voor een betere wereld.' Of het nou Mozes is, of Jezus, Che Guevara of Osama bin Laden. Het gaat erom dat je het gevoel hebt: in deze maatschappij hoor ik niet thuis, er moet een betere plek zijn. Bij Mozes komt daar ook God bij kijken en het uitverkoren zijn, maar als je het terugbrengt tot de kern, gaat het om een volk dat onder slavernij gebukt gaat en dat zegt: we pikken het niet meer, we gaan weg. Een figuur met een ideaal, een visioen, is Mozes op het moment dat die de leiding neemt of krijgt. De tragiek van Mozes is natuurlijk ook dat hij er zelf niet om vraagt, het wordt hem in de schoot geworpen. 'Breng ons maar weg.' En daarna is er alleen maar gezeik, hij doet het nooit goed.

„Bin Laden is een vergelijkbare figuur. Een wrang voorbeeld misschien. Zijn vormen zijn niet altijd even netjes, maar hij is ook iemand die roept: 'Ik heb een visioen en ik verzet me tegen slavernij.' 11 September speelt onderhuids een rol in de voorstelling. De intifada ook. We komen in het beloofde land aan, we staan aan de grens, en wat zien we? Opgeblazen bushokjes en landmijnen. Israël is het beloofde land, zowel voor de Palestijnen als voor de joden. Dus dat is vanaf dat moment een brandhaard. Nooit meer beter geworden. Zal nooit meer beter worden óók.”

„Voor mij heeft het geen zin om het gewone Mozesverhaal te vertellen. Dat gebeurt al eeuwenlang. Voor mij is het alleen relevant als het ook over nu gaat, als het ook over mij gaat. Ik werk vaker met bijbelteksten. Twee jaar geleden maakte ik een voorstelling over Jesaja en Jeremia. Ik wilde weten: wat is een profeet anno nu? Dat hele bijbelse verhaal: prachtig, maar that was then and this is now.”

„De overeenkomst van Jesaja en Jeremia met *Mozes de Musical* is het leiderschap. Het is tragisch om tot leider te worden gebombardeerd. Vanaf dat moment ben

je de held, maar ook de schietschijf. Kijk naar De Hoop Scheffer, en onlangs nog Pim Fortuyn. Die werden met een hoop tamtam binnengehaald in een juichend congres. Maar zij werden beiden afgeschoten en afgeserveerd, dat is een tragische weg, los van wat je van die figuren vindt. En bijna een ondragelijke weg.”

Afknippen

De farao, ook een leider, wordt gespeeld door de kale acteur Paul van Soest. Hij spreekt zijn volk toe via grote videoschermen. Als een woeste rocker proclameert hij dat hij 'Mozes en z'n bende' gaat 'afknippen'. Privacy is onder de nieuwe anti-terroristenwet niet langer gegarandeerd, want politie en leger hebben nu eenmaal alle volmachten nodig in hun 'moedige strijd voor het vaderland'. En later, wanneer de farao verkleed als gouden kalf van een showtrap afloopt, rapt hij: „Pak wat je pakken kan. Zet je hak in de nek van wie je in de weg loopt. Het gaat om je eigen genot. Ben mobiel. Spendeer, consumeer en geniet. Ik wil de wereld gewoon een stukje leefbaarder maken.” Als we daarbij niet aan Pim Fortuyn moeten denken...

Jeroen Kriek: „Of aan George Bush en andere charismatische leiders. Alle personages in het stuk zijn iconen. De club die Mozes tot leider kiest is een club van anti-globalisten, dat is een link naar de slavernij van de huidige tijd. Naar McDonald's, het grote mondiale machtsdenken en naar een beweging die daartegen ageert.”

En dan komt de duivel er ook nog aan te pas. Als een vrouw. „Als je hier in huis over de duivel spreekt kan je toch alleen maar aan Daphne de Bruin denken. Ze is een belangrijk personage, ze speelt zowel God als de duivel. De duivel is een archetypische figuur, en voor mij liggen die twee figuren dicht bij elkaar. Het ligt voor de hand om ze door één en dezelfde acteur te laten spelen. Zonder God geen duivel en vice versa. Misschien was het God wel die Mohammed de Duivelsverzen influisterde. Die verzen werden achteraf verboden. Maar juist die andere kant maakt een geloof, een visie zo compleet. Als je de kwade kant totaal uitbant is dat een uiting van angst. Uiteindelijk zit God gewoon in jezelf, als goed en kwaad. God, dat ben ik.”

Meligheid doet Mozes en zijn musical de das om

THEATER

Mozes de Musical door Growing up in Public. Tekst Don Duyns, liedteksten Daphne de Bruin. Regie Jeroen Kriek. Muziek Keimpe de Jong, Arend Niks. In Stadsschouwburg Utrecht, 23 februari. Tournee t/m 27 april.

Wisselende reclameboodschappen vormen de achtergrond. (Echt!) HEMA, Blokker, Heineken, en dan verschijnt de kop van de Farao in beeld. Hij draagt vrijetijdskleding en roept op tot het vormen van een gezamenlijk front tegen 'het terrorisme dat ons bedreigt'. Even later barsten die terroristen uit in een woeste song, getiteld *Opstand*.

Een woestijnrally met fatale afloop, zo noemt het Utrechts theatercollectief Growing up in Public zijn nieuwste productie *Mozes de Musical* ook wel. Mozes, de oud-testamentische mythe als middelpunt van een muziektheaterstuk waarin bovendien (hedendaags) kapitalisme, terrorisme, opportunisme aan de orde gesteld worden – dat is de opzet. Onder meer. Een verbinding te leggen ook tussen toen en nu. Hoe staat het met het beloofde land? Hoeveel laten we ons nog gelegen liggen aan die tien geboden?

Geen geringe opgave die Growing up zichzelf hier stelt, en die de groep zelf plaatst in een lopend onderzoek naar wereldreligies. In november maakten ze *Aladdin en de Ayatollah*, een helder stuk van Paul Feld waarin de islam centraal stond; nu zet Jeroen Kriek het 'fielermes in het Oude Testament'. Maar helaas, zo vlijmscherp als dat klinkt, pakt deze productie niet uit.

Kriek – eerder resulteerde zijn fascinatie voor profetenverhalen in (jongeren-)voorstelling *Jesaja*, *Jeremia* – wordt in deze terzijde

gestaan door de andere drie Growing up-makers; Feld (co-regie en dramaturgie), Don Duyns die de tekst schreef, en Daphne de Bruin, die tekende voor de liedteksten en die ook meespeelt. Daarbij worden videoprojecties, rockmuziek en een verrassend effect nu en dan niet gemeden, en toch slaagt *Mozes de Musical* er maar niet in zich te ontdoen van een dwingend soort schoolse duffigheid.

Martijn Fischer zingt Elvis als hij auditie komt doen voor de hoofdrol, en ja, even later is hij Mozes, de leider der Israëlieten tegen wil en dank. Mozes wordt besprongen door zijn zus Mirjam (Onyema Onwuka), bedreigd door de Farao (Paul van Soest), opgejut door zijn broer Aaron (Rogier Philipoom) en getrouwd door Joshua (Ruud van Bree) en Datan (Niels Horeman). Ze discussiëren over een betere wereld, terrorisme, Pim Fortuyn, Tom Cruise en wat niet al, waarbij ze zo af en toe onderbroken worden door God en de Duivel. Om vervolgens los te barsten in een solo, duet, of als heel koor, begeleid door vijf muzikanten.

Soms wil het wel swingen, maar vaker doet het denken aan een happening uit flower-powertijden. Onvermijdelijk ook, en vermoedelijk met opzet dringt de herinnering aan *Jesus Christ Superstar* zich op. Voorbeeld? Parodie? En dan nog? Bij vlagen overtuigt Fischer wel als de wat te dikke, geplaagde Mozes, die worstelt met zijn leiderschap, en die uiteindelijk het beloofde land zelf niet eens in mag. Maar net als bij zijn tegenspelers concentreert de worsteling zich voornamelijk rond het concept, dat wezensvragen wil aansnijden maar steeds verzandt in meligheid.

Karin Veraart

THEATER 'MOZES DE MUSICAL'

Mozes van Growing Up heeft meer scherpte nodig

Door MAX SMITH

'Waar heb jij wel verstand van dan?? Lul de behanger.' In deze be-
woordingen vaart Mirjam fel uit te-
gen haar broer Mozes.

Zo staat het beslist niet in de bij-
bel. In het oudtestamentische ver-
haal krijgt Mozes van God de op-
dracht om zijn volk uit Egyptische
gevangenschap naar het Beloofde
Land te leiden. Don Duyns vertelt
deze overlevering in hedendaagse
spreektaal na. Voor hem is Mozes
het prototype van een tragische
held, die met al zijn twijfels en fei-
telijk tegen zijn zin in tot Grote Lei-
der wordt gebombardeerd. Wan-
neer Mozes uiteindelijk tegen het
verbod van God in toch één stap
doet in dit Beloofde Land, het te-
genwoordige Israël, trapt hij dode-
lijk op een landmijn.

In zijn stuk *Mozes de Musical* staat
de titelfiguur ook voor de aanvoer-
der van onder anderen de anti-glo-
balisten, van wie wordt verwacht
dat hij de mensheid zal verlossen
van de wereldwijde vercommertia-
lisering. De farao, die Mozes en de
zijnen tot slavernij dwingt, fun-
geert in deze musical van de
Utrechtse theaterfirma Growing
Up in Public tevens als het aanbe-
den gouden kalf. Dit afgodsbeeld
spoort juist fanatiek aan tot het na-
jagen van nog meer consumptief
en inhoudsloos genot.

De op zich geestige en in zijn hel-
derheid aansprekende tekst is in
de door Jeroen Kriek geregisseer-
de encensering jammer genoeg te-
veel doorgeslagen naar een kinder-

lijk simplisme. De voorstelling
krijgt daardoor het karakter van
aanschouwelijk elementair bijbel-
onderwijs vermengd met maat-
schappijleer voor scholieren, afge-
stemd op de tijd van nu.

Hoewel er op een musicalachtige
manier liedjes worden gezongen,
die door Daphne de Bruin zijn ge-

schreven, ontberen ze de overwel-
digende uitstraling ervan. Martijn
Fischer, die een weifelende Mozes
speelt, moet zijn stem soms haast
geweld aandoen om die liedtek-
sten melodieuze gezongen uit zijn
mond te krijgen. De musici acte-
ren dapper mee. En dan zie je dat
hun concentratie zich dikwijls

meer richt op het musiceren, dan
met de instrumenten in de hand
op het toneelspelen.
Een musical is duur en blijkbaar

beschikt Growing Up in Public
niet over voldoende geld om van
deze productie een fonkelende
theatershow te maken. Om toch
de bijbelvertelling in essentie in

haar geheel uit te beelden, wordt
er gebruik gemaakt van filmisch
materiaal. Ook hier is simpelheid
troef. De tocht door de Rode Zee
bijvoorbeeld behelst niet meer
dan de projectie van woelige gol-
ven op het voorgordijn, waarna d
gaasdoek openschuift.
De aankleding is evenzeer opval-

lend sober. Een witte showtrap op
het kale toneel met in het midden
een langwerpige verhoging sugge-
reert de berg Sinaï, waar Mozes de
Tien Geboden van God krijgt uitge-
reikt. De spelers dragen afwisse-
lend Oosters getinte gewaden en
camouflagepakken van militante
terroristen en revolutionairen.

In de vertolkingen spreken Rogier
Philipoom als Mozes' broer Aäron,
en Onyema Onwuka als Mirjam
(vanwege haar enorme intensiteit
en heldere zangstem) het meest
tot de verbeelding. Daphne de
Bruin mag in haar duivelsrol op
een meer volwassen manier best
satanischer zijn. Van Paul van
Soest als farao en als de verper-
soonlijking van het huidige alles-
overheersende marktdenken krijg
je evenmin de schrik van je leven.
'Mijn Mozes had kloten,' spreekt
Mirjam ergens in het stuk vol over-
tuiging uit. Je zou willen, dat ook
de voorstelling meer kloten bezit.
De tekst leent zich er uitermate
voor. Dus Jeroen Kriek, wees niet
kinderachtig en scherp de boel
nog eens flink aan, alstublieft.

■ *Mozes de Musical*. Tekst: Don
Duyns. Liedteksten: Daphne de Bruin.
Concept en regie: Jeroen Kriek. Vertol-
kers: Martijn Fischer, Rogier Philipoom,
Onyema Onwuka, Daphne de Bruin,
Paul van Soest, Ruud van Bree en Niels
Horeman en muziekcombo. Gezelschap:
Growing Up in Public. Première: Stads-
schouwburg Utrecht, 23 febr.
15 mrt Schouwburg Arnhem; 16 mrt The-
ater Bisch Den Bosch; 22 mrt Het Gruit-
poorttheater Doetinchem; 6 apr Lux Nij-
megen; 17 apr Orpheus Apeldoorn.

Perfekte schoolmusical

TONEEL

Voorstelling: Mozes, de Musical door Growing Up in Public. Tekst: Don Duyns. Muziek: Keimpe de Jong. Gezien: 23-2, Stadsschouwburg Utrecht. Tournee t/m 27-4. Inl.: 030-2761220.

★☆☆☆☆

Door Wijbrand Schaap

UTRECHT - Een musical door een theatermakerscollectief. Dat zal wel geen gewone musical zijn. Zeker niet in een jaar waarin het aantal 'echte' musicals ongekend is.

Growing Up in Public, het gezelschap dat nogal eens maatschappijkritisch uit de hoek wil komen, zal er wel iets mee willen doen. Een persiflage, bijvoorbeeld.

Als het eerste liedje-dansje van Mozes, de Musical aan lulligheid ten onder is gegaan, hoop je dat nog steeds. Alleen, waarom trekken al die acteurs en vooral muzikanten er zo'n bloedserieuze kop bij? Waarom staan ze daar te spelen met een inzet alsof hun leven

ervan afhangt?

Ah, denk je dan, welwillende

toeschouwer die je bent. De persiflage gaat verder. Mozes, de Musical is een perfecte, wat zeg ik, méér dan perfecte kopie van een musical door groep 5 van Basisschool De Regenboog.

Tot in alle details uitgewerkt. Want hoe gaat zo iets? Een ambitieuze onderwijzer denkt: we gaan

die Godsdienstles eens praktisch uitwerken. Dat Mozesverhaal, dat heeft wel wat. Ooit las hij in de kinderbijbel over het spectaculaire leven van deze Joodse held, die zijn verdrukte volk bevrijdt uit de Egyptische slavernij.

De Ambitieuze Onderwijzer denkt: dat verhaal is waanzinnig actueel. Want dat beloofde land, dat is natuurlijk helemaal niet zo tof. Intifada, Al Qaida, dat moet er allemaal in.

En incest, dat ook maar, want daar zijn die kids van 8 ook enorm mee bezig. En nou we toch bezig zijn, die Anti-Globalistenbeweging, daar kunnen we ook wat mee doen.

En - och hemel, wat een inspi-

ratie - die dans om het Gouden Kalf, dat heeft wel iets weg van Pim Fortuyn. Hoplakee, allemaal

erin. En Aids natuurlijk. Schrijver Don Duyns heeft perfect aangetoond dat een onderwijzer met zo'n overladen boodschappenlijst natuurlijk nooit ofte nimmer op enig schrijftalent betrukt kan worden.

Dat zo iemand zijn tekst volstopt met Grote en Moeilijke Woorden, dat zijn personages niet in dialogen, maar in concepten spreken.

Dat zo'n goedwillende amateur ooit iets over Brecht heeft gelezen, en dat hij dus zeker weet dat identificatie, drama, humor en ontroering altijd de Boodschap in de weg zitten.

Duyns is in zijn opzet geslaagd: tot en met de laatste seconde is Mozes, de Musical een perfect tenenkrommend stuk wanstaltig reliëfgegrunzel.

Mozes in een 'shit'-wereld

Voorstelling: Mozes de Musical door Growing Up in Public. Idee en regie: Jeroen Kriek. Gezien 23/2 Stadsschouwburg Utrecht. Tournee t/m 27/4. Inl.: 030-276 12 20 of www.growingupinpublic.nl.

Door KESTER FRERIKS

Een religieus idee geeft *Mozes de Musical* door het Utrechtse gezelschap Growing Up in Public niet. Eerder iets naargeestigs blijft achter. In het geloof geldt Mozes als dienaar Gods die zijn Israëlitische volk uit Egyptische ballingschap bevrijdde en hen naar het beloofde land geleidde. Hij doorkruiste de Rode Zee, ontving op een stenen tafel de wetten. Hij aanschouwde het brandende braambos. Op de berg Horeb of Sinaï werd hij door God geroepen als leider op te treden. Maar zelf zou hij het beloofde land niet binnengaan.

Een prachtig verhaal, rijk aan traditie en interpretatie, rijk aan theatrale mogelijkheden. En, zo je wilt, actueel en 'helemaal van nu'. Dat laatste, Mozes' actualiteit, is het grote streven van regisseur en bedenker Jeroen Kriek. Met acteurs, zangers en muzikanten maakt hij een circus van stijlen,

songs, videobeelden en danspassen rondom Mozes, die slechts in de verte een historische betekenis heeft. Goed, hij draagt een staf en een zandkleurige mantel.

Zijn vijanden, de Egyptische farao en de duivel vermomd als Lucifer, zijn ongehoord grofgebeekt en schunnig. Dit tweetal hitst een stelletje terroristen op. Zij zijn tegen alles: tegen het kapitalisme van Amerika, tegen globalisering, tegen andersdenkenden. Het is allemaal 'gewoon shit'. Hoewel het verlangen naar een betere wereld voortkomt uit idealisme, getuigen zij meer van nihilisme. Ze sjouwen een spandoek mee en schreeuwen met gebalde vuisten, als in een platte versie van een Brechtiaans leerstuk.

Ondertussen oefenen ze de repetitie van *Mozes de Musical*, waar een sjofele kerel opeens opduikt. Ze roepen hem uit tot de leider. Hun Mozes heeft 'kloten' en 'slaapkamergen'. Wat volgt is het bekende verhaal: geharrewar en ruzie gedurende de veertigjarige zwerftocht. Veel rocksongs die weliswaar flirten met de rockopera *Tommy*, maar die helaas niet of nauwelijks boeien of muzikaal interessant zijn. Wel hard.

Uiteindelijk blijkt het beloofde land het hedendaagse Israël te zijn. Niks melk en honing. Mozes doet een stap naar voren en mitrailleurvuur velt hem.

In artistiek opzicht mist de musical dramatische zeggingskracht; sommige scènes zijn te uitgesponnen. Het mooiste beeld is dat van de Rode Zee, geprojecteerd op een langzaam openschuivend gordijn. De achterliggende gedachte van Mozes' overtuiging vind ik eerder verwerpelijk. Je kunt terroristen, autonomen, aanhangers van Osama bin Laden (ook hij doet mee als een soort Mozes), Brechtiaanse hervormers, dwarsliggers, religieuze fanaten niet aan elkaar gelijk stellen. Daarmee definieer je idealisme tot puberachtige dwarsigheid. En banaliseer je het gevaar dat met fanatisme is verbonden.

Het is dan ook onduidelijk wat Growing Up in Public met zijn religieuze voorstellingen wil zeggen. Het is te gemakkelijk gedacht. Mozes krijgt in de tekst dan ook geen dramatische contour. Zijn roep om het beloofde land verwordt gaandeweg tot een loze kreet. Hij stelt zich aan. Dat is het laatste wat je een hoofdpersoon met zo'n betekenis en historie mag aandoen.

Mozes mist de nodige magie

door Oene Kummer

UTRECHT – Mozes is een blonde, enigszins zwaargebouwde man, met een roze trui en een oranje boodschappentas. Zo wordt hij althans gespeeld door Martijn Fischer en zo komt hij ook auditie doen bij 'Mozes De Musical', op een punt dat de voorstelling van Growing Up In Public al zeker een kwartier aan de gang is. Het is een van de leukere grappes van een avond waarop de echt leuke momenten het dik verliezen van de verveling.

En dat terwijl men bij het Utrechtse gezelschap geen gebrek aan creativiteit heeft. Maar liefst vier schrijvende regisseurs kent de theaterfirma van Daphne de Bruin, Don Duyns, Paul Feld en Jeroen Kriek. Het verklaart hun hoge productiviteit, want vorige maand stond men nog op de planken met het thematisch verwante 'Aladdin En De Ayatollah'. Niet voor niets staat het seizoen 2001/2002 in het teken van een eigenwijze, kritische kijk op diverse wereldreligies. Ook voor 11 september was daar al alle reden toe. Het was alleen aanbevelenswaardig geweest als Growing Up In Public het geven van commentaar op de wereld niet had verward met het uitdragen van een visie. Op dat laatste valt het gezelschap nauwelijks te betrappen.

In Mozes De Musical doet Growing Up In Public een op zich interessante poging om de lange tocht van Mozes en het joodse volk naar het beloofde land in een modern kader te plaatsen, met videoprojecties en verwijzingen naar Pim Fortuyn. Tekstschrijver Duyns doet ook zeker zijn best om bijbels aandoende teksten op inventieve wijze te combineren met moderne spreektaal („Mijn Mozes had kloten!“). Maar verder dan de conclusie dat het nu net als vroeger niet best is gesteld met onze wereld, komt men niet. Geen enkel geloof is zaligmakend, zo preekt Growing Up In Public enthousiast voor eigen parochie, maar toch wil eigenlijk iedereen wel in iets geloven. Al is het maar om de leegte van het bestaan dragelijk te maken.

In Mozes De Musical wordt veel gepraat, maar weinig wezenlijks gezegd. Het door God zelf (Daphne de Bruin, ook actief als de Duivel) uitgesproken „Hoe minder mensen in mij geloven, hoe meer mensen kwaad op me zijn“, is een juweeltje. Maar zo'n zinnetje gaat bijna verloren in het verbale spervuur van de zeven voornamelijk in antiglo-

balistenkledij getooide acteurs.

Growing Up In Public schiet helaas op meerdere fronten tekort. De door een live-band gespeelde rocksongs zijn niet memorabel genoeg om in het geheugen te blijven hangen en ook de onbeholpen manier waarop ze worden gezongen overtuigt niet. Visueel valt er evenmin veel te genieten, al is de manier waarop Mozes de Rode Zee laat splijten niet van humor gespeend. Deze Mozes is misschien wel de

boodschapper van God, maar hij mist de nodige magie. Jesus Christ Superstar kom terug, alles is vergeten!

Mozes De Musical van Growing Up In Public. Gezien: 23 februari, Stadsschouwburg te Utrecht. De voorstelling is op woensdag 27 februari te zien in het Witte Theater in IJmuiden (0255-521972) en op donderdag 28 februari in Theater A/H Spui in Den Haag (070-3465272). Daarna nog tot en met 27 april door het hele land. Voor meer info zie: <http://www.growingupinpublic.nl/>

K U N S T

'Yo Mozes! Jij inspireert man!'

Profetendom is het onderwerp van 'Mozes de Musical', de jongste voorstelling van Growing Up in Public. Dit Utrechtse theatercollectief is gespecialiseerd in voorstellingen waarin het draait om de spanning tussen de geïndividualiseerde

wereld van nu, waarin niets meer zeker lijkt te zijn, en de collectieve symbolen en mythes, die misschien nog wel, misschien geen betekenis meer hebben. Begrijpelijk: kerwijs is religie een terugkerend thema en dit seizoen staan zelfs al haar voorstellingen in dat teken. Zo was er onlangs 'Aladdin en de Ayatollah', een ontroerend stuk over de hedendaagse islam. En dan nu 'Mozes de Musical', over profetendom in een moderne setting.

Het land Egypte van nu, de status quo waaraan een hedendaags mens zou willen ontsnappen, hoe ziet dat eruit? Het is de logo-wereld van het bedrijfsleven, en de farao (een mooie rol van Paul van Soest) houdt er als een kruising tussen een televisiedominee en George Bush toespraken tot het volk om vooral rustig dóór te gaan met werken en consumeren. Mozes en de zijnen zijn de idealis-

ten die in verzet komen tegen deze geestelijke slavernij. Indrukwekkend is dit groepje 'terroristen/commando's/autonomen' echter nauwelijks: tegenover de 'egoïstische, asociale, kloterige kutwereld' stellen ze 'God', maar meer dan

een lege kreet van verlangen naar iets anders is dat niet.

Omdat ze eenvoudigweg iemand nodig hebben voor de rol van leidsman, verzint Aaron op een gegeven moment dat Mozes dat dan maar moet zijn. Dát is dus een profeet: een zelfgecreëerd antwoord op een behoefte aan inspiratie. En vervolgens loopt het allemaal nog beroerd

af ook: struikelend baant de onzekere profeet zich met de zijnen een weg naar het Beloofde Land. Veel contact met de op de achtergrond ook een rol in het geheel spelende God is er ondertussen niet. En eenmaal ter plekke aangekomen stapt Mozes op een landmijn. Want het land Israël van nu is immers gedrenkt in bloed...

Het is al met al een uiterst cynische kijk op profetendom en de veranderbaarheid van de wereld. Maar raken doet het niet erg, want de indringende momenten gaan ten onder in de drukke collage verpakt in musicalvorm. Er zijn allerlei redenen te verzinnen waarom voor deze vorm is gekozen - commentaar op de profeet als gecreëerde ster; het scherpstellen van de vraag naar het onderscheid tussen werkelijk gevoeld verlangen en collectieve nep - maar de uitwerking is grotendeels melig. Er wordt veel gespeeld met musicalcliché's, liederen met een eenvoudige emotionaliteit en grote uithalen, zelfs is er een lovesong voor Mozes en Miriam. Ondertussen spettert de musical niet. Mogelijk met opzet is er meer een tussen-de-schuifdeurenmusical van gemaakt, met een kluppie weinig glamourrijke muzikanten en acteurs die, gehuld in beige woestijn-gewaden, expres onhandige danspasjes maken. En af en toe roepen ze dan 'Yo Mozes! Jij inspireert man!'

Willemien Schenkeveld

Mozes de Musical. Concept en regie Jeroen Kriek; tekst Don Duyns en Daphne Meijer; muziek Keimpe de Jong en Arend Niks. Tournee t/m 27 april. Informatie via www.growingupinpublic.nl of 030-2761220.

Growing up in Public beneden de maat 'Mozes' in los zand ten onder

Voorstelling: 'Mozes de Musical' door Growing up in Public; **concept & regie:** Jeroen Kriek; **tekst:** Don Duyns; **liedteksten:** Daphne de Bruin; **compositie:** Keimpe de Jong, Arend Niks; **kostuums:** Helma Miltenburg; **spel:** Martijn Fischer, Roger Philipoom, Oneyema Onwuka, Daphne de Bruin, Paul van Soest, Ruud van Bree, Niels Horeman; **gezien:** Stadsschouwburg, Utrecht.

Veertig lange jaren doolde Mozes door de woestijn, het morrende joodse volk in zijn kielzog. Waar bleef dat Beloofde Land nou? Drieduizend jaar later doet de Utrechtse theaterfirma Growing up in Public zijn zoektocht nog eens dunnetjes over in 'Mozes de Musical'. En ook hierbij krijgt een gevoel van onvrede alras de overhand.

Growing up in Public heeft een reputatie verworven met het maken van actuele theaterproducties, hoe archaisch de bron ook is waaruit wordt geput. Een oudtestamentisch verhaal zou in dat opzicht een kolfje naar hun hand kunnen zijn. Inderdaad poogt regisseur Jeroen Kriek ook in 'Mozes de Musical' parallellen te trekken tussen toen en nu.

Mozes bond de strijd aan met de machthebber van zijn tijd, de farao die joden als slaven behandelde. Wat voor Kriek genoeg aanleiding is om vanuit het niets een stel leuzen

schreeuwende antiglobalisten op te voeren, compleet met spandoek. Die schoppen immers ook tegen de gevestigde orde? Op dezelfde kort-door-de-bocht-maniër stelt hij de farao (Paul van Soest) vervolgens gelijk met het Grootkapi-

taal en de almachtige multinationals, want dat is weer waar- tegen de antiglobalisten in opstand komen. Verder dan deze oppervlakkige observaties komt deze voorstelling echter niet, terwijl zulke redeneringen schreeuwen om argumenten en verbanden. Het ontbreken daarvan maakt dat Krieks actualisering van het Mozesverhaal als los zand aan elkaar hangt.

Ook op andere fronten gaat het mis. Een musical vraagt om specifieke kwaliteiten op

vocaal en muzikaal vlak. Die zijn onontbeerlijk, zelfs als je het genre zou willen parodiëren (een indruk die Growing up in Public hier soms - al dan niet gewild - wekt). Houdt vooral Martijn Fisher zich als Mozes vocaal goed staande, van veel van zijn collega's kan dat niet worden gezegd. De rommelige composities, die vaak ter plekke geïmproviseerd lijken te zijn, bieden hun bovendien weinig houvast. De liedjes krijgen daardoor nergens stuwende kracht, maar worden steeds vaker moeizaam te nemen horden op een toch al hobbelig parcours.

Wat overblijft is het spel, dat door het overbrengen van emoties een brug zou kunnen

slaan met het publiek. Maar ook hier faalt Growing up in Public. Voor een belangrijk deel komt dat door de belabberde kwaliteit van de gesproken tekst. Personages vertellen vaak letterlijk wat ze voelen (Mozes: „Ik ben de laatste tijd zo droevig”), voor de kracht van de suggestie is geen enkele ruimte. Voor begrip of meegevoel al evenmin. Je zit erbij, kijkt ernaar en gelooft het geen moment. Een gemis waarvoor ook de keur van kleine grapjes geen compensatie biedt.

Werd het Beloofde Land in de Bijbel uiteindelijk bereikt, op zo'n happy end mag deze voorstelling zich niet verheugen. 'Mozes de Musical' is als een loze belofte: een inhoudsloze, richtingloze, oeverloze voorstelling die het predikaat musical eigenlijk niet verdient. Als Growing up in Public er al in slaagt één gevoel over te brengen, dan is het wel hoe stomvervelend Mozes' veertig jaar durende marteling door de woestijn moet zijn geweest.

Marco Weijers

Mozes is weg kwijt

Growing up in Public

Mozes de Musical

16 maart Bis Den Bosch

4 april Plaza Futura Eindhoven

5 april Chassé Breda

Door Arnold Verplancke

Probeer het maar. Neem het bijbelboek Exodus. Bevolk het met kapitalisten, anti-globalisten en terroristen, plus een hypocriete duivel, een opportunistische God en een Mozes die ook maar uitgekozen is. Probeer zo maar eens bij het Beloofde Land te komen; in dit geval een goede musical.

Dat lukt de Utrechtse groep Growing up in Public overigens aardig. Haar *Mozes de Musical* springt gemakkelijk van heden naar het tweede millennium vóór Christus. De anachronismen en tekstgrappen zijn leuk voor iemand die niet al te fijngevoelig is.

De liedjes liggen lekker in het gehoor, als dat tegen een fors volume kan. Filmbeelden (onder meer van het biezen mandje in de rivier) vormen een welkome afwisseling met het actuele spel.

Ook het oog wil wat. De duivel ziet er prachtig uit met haar zwarte nylons, de hoge split in haar jurk, de rode horentjes en de krachtige lange staart. Een klein kruisje om haar nek vormt een onverwacht tegenwicht.

Hamburgerkoning

De farao ziet er bij zijn eerste (video)optreden - in geel bedrijfsuniform met petje - uit als een Amerikaanse hamburgerkoning. Hij stelt dan ook het kapitalisme voor. Achter hem flitsen bedrijfslogo's op van grote concerns. Onmiddellijk volgt een demonstratie van vloekende en tierende anti-globalisten, autonomen en terroristen.

De sterkste scène uit het hele stuk is als de acteur die Aaron zal spelen zich in het begin rechtstreeks tot de zaal richt: „Verschuil je nou 's niet achter ironie... Even niet dat postmoderne gelul van 'alles kan'... Nee, waar kies jij echt voor?" Maar die uitdagende woorden gaan in de loop van de voorstelling verloren. Mozes krijgt de Tien Geboden van God die eruit ziet als een ondefinieerbare grote grijze knuffel in een

rolstoel. Als hij daarmee van de berg af komt, is zijn volk in de greep van het 'gouden kalf', in dit geval van het materialisme en consumentisme van de kapitalist/farao. Boven hem zit wijdbeen de duivel, met de hand aan haar slip. De mens is in de ban van hebzucht en seks. En wijst de Tien Geboden van Mozes volledig af.

Onlogisch

Vervolgens maakt de tekst plotseling een onlogische draai. Mozes' geboden zijn juist tégen het gegriep en gezuip. De massa kiest vóór het kwaad, maar begint dan toch te roepen dat het kapitalisme aangepakt moet worden en dat het allemaal komt door die 'fucking Tien Geboden'. Dat volg ik niet, tenzij het kritiek moet voorstellen op de anti-globalisten die gerieflijk genieten van de Westerse welvaart kritiek uiten op het kapitalisme. Mozes blijkt ook de weg kwijt: „Vroeger begreep ik nog iets van wat ik meemaakte.... Nu begrijp ik er geen reet meer van.”

Verder **nog te zien** 6 april Lux Nijmegen.

'Mozes, De Musical' in Isala

De mens achter Mozes in de wereld van nu

door Jeannette Estarippa

REGIO – In 'Mozes, De Musical' komen niet alleen de bekende bijbelvertellingen zoals het rieten mandje en de brandende struik voorbij. Theaterfirma Growing Up In Public koppelt de profeet aan hedendaagse elementen. Bovendien speelt muziek een belangrijke rol in deze voorstelling. 'Mozes, De Musical' is op vrijdag 29 maart te zien in het Isala Theater in Capelle.

De theatergroep zapt heen en weer tussen nu en drieduizend jaar geleden. Don Duyns, zoon van Cherry, schreef de tekst.

„Wat mij aansprak waren die tien geboden die Mozes van God ontvangt en de vraag wat die nu nog te betekenen hebben. Ook het idee van Mozes als popicoon beviel me, net als het begrip 'het beloofde

land', wat nu een totaal kapot gebied is. Dat zegt de duivel in het stuk ook tegen God: 'Ik ga dat beloofde land van jou grondig slopen en ervoor zorgen dat niemand daar meer rustig slaapt.' Mozes is eigenlijk veel boeiender dan Jezus, veel dramatischer in de tegenstellingen die hij vertegenwoordigt.”

De liedteksten werden gemaakt door Daphne de Bruin, die ook de rollen van God en de duivel speelt. „Muziek is de laatste tijd een steeds grotere rol gaan spelen in ons werk. Het voegt een dimensie toe aan de voorstellingen. Zelf huil ik ook eerder bij een liedje dan wanneer iemand iets zegt. Er gebeurt ontzettend veel in de voorstelling. De farao staat bijvoorbeeld voor de commercie, het kapitalisme en het consumeren. Het volk, oftewel de opstandelingen, zou je kunnen zien als de antiglobalisten die tegen het regime in opstand komen, maar het kan ook voor iedere andere groepering staan die zich tegen een bepaald regime verzet. De voorstelling is

echter niet moralistisch, we spreken nergens ons oordeel uit.”

De teksten zijn helemaal van deze tijd. Verbindingen met hedendaagse namen als Bin Laden en Che Guevara zorgen dat het aloude bijbelse verhaal past in deze eeuw. Zelfs Pim Fortuyn komt voorbij. „Yo Mozes!”, is zeker niet in de bijbel terug te vinden, net zomin als „Moos, Moos, wat doe je nou man?” Regisseur Jeroen Kriek: „Voor mij heeft het geen zin om het gewone Mozes-verhaal te vertellen, dat gebeurt al eeuwenlang. Voor mij is het alleen relevant als het ook over nu gaat, als het ook over mij gaat. Uiteindelijk zit God gewoon in jezelf, als goed en kwaad. God, dat ben ik.” Growing Up In Public is de Utrechtse theaterfirma van Daphne de Bruin, Don Duyns, Paul Feld en Jeroen Kriek. 'Mozes, De Musical' is te zien op vrijdag 29 maart in de grote zaal van het Isala Theater. De aanvang is om 20.15 uur en kaarten zijn verkrijgbaar bij het besprekingsbureau van het theater.

'Mozes, De Musical' is op vrijdag 29 maart te zien in het Isala Theater in Capelle.

Wilt u kopen de laatste tijdschriften?

De wereld achter Mozes in de wereld van nu

CORRECT KOOPJESKELDER

Wilt u kopen de laatste tijdschriften?

De wereld achter Mozes in de wereld van nu

Bijbelverhaal zonder theatrale diepgang of hoge tonen

'Mozes de Musical' biedt te weinig zeggingskracht

UTRECHT - De laatste producties van Growing Up in Public hebben een religieus karakter. Wellicht is de groep hiermee op zoek naar meer diepgang. Eerst waren het thema's rond de islam en nu is dat het christendom. Het zijn geen kleine zaken die ze daar mee aanpakken. Als je bedenkt dat groepen mensen wekenlang kunnen discussiëren over de interpretatie van één bijbel- of koran-tekst, is het de vraag hoe Growing Up in Public met deze problematiek omgaat.

Ook het verhaal van Mozes die zijn volk naar het beloofde land moet leiden, biedt voldoende thema's om daar eens dieper over na te denken. Mozes de Musical blijft wat dat betreft helaas wat op de vlakte. Wat we voorgeschoteld krijgen, is het bijbelverhaal dat zonder enige theatrale diepgang strak gevolgd wordt. Natuurlijk is er wel wat

aan het verhaal gesleuteld. Het is wat meer naar deze tijd gebracht. Parallel aan het oorspronkelijke verhaal van Mozes zien we een aantal stadsnomaden die genoeg hebben van de macht van multinationals en de bestaande wereldorde. Ook zij zijn op zoek naar een betere wereld. Ook zij hebben een Mozes nodig die hen naar het beloofde

land zal leiden. Daar komen de twee verhalen dan weer bij elkaar. Op het moment dat het beloofde land in zicht komt, leidt dit zelfs tot een vreemde te-

genstelling. In het bijbelboek moet het beloofde land van melk en honing er prachtig uit hebben gezien. In de musical staat Mozes, na een veertig jaar durende trektocht, te kijken naar een land waar Israëlieten en Palestijnen elkaar bloedig naar het leven staan. De jammerklacht dat hij het beloofde land niet binnen mag, is daarmee zeer ongeloofwaardig geworden. Het verlangen naar het beloofde land en de ontknoping sterven als een nachtkaaars uit. De duivel kan wel gezegd hebben dat zij, in de persoon van Daphne, het beloofde land

zal verzieken, maar ook dat wordt als een losstaand feit 'in de voorstelling

meegenomen'. Misschien was dat de bedoeling van de makers, maar de dramatische zeggingskracht is daarmee afwezig. Het beloofde land is een loze kreet. We zien een verhaal dat alleen bestaat uit gebeurtenissen. Ook de keuze voor een musical, lijkt me overbodig. Wanneer zang centraal staat, verwacht je ook dat de mensen goed kunnen zingen. Mozes daarentegen haalde hier en daar zijn hoge tonen niet. De zangtonen zweefden saai in het middengebied tussen hoog en laag. De muziek was professioneel maar ook zonder dramatische zeggingskracht. Het zeer sterke muziekfragment uit Arvo Pärt's *Fratres* vormde daarmee een schril contrast. Dat tekent de musical. Waarom gebruik maken van een geluidsband als er een goed geutilleerde band op het podium staat?

Hier en daar waren de teksten aanleiding voor veel enthousiaste reacties. De verbeelding van het doorkruisen van de rode zee, het gebruik van intrigerende videobeelden, de belichting en decor maken er een echt spektakel van. Maar na het zien van dit stuk, vroeg ik me af wat ik er nu over zou moeten schrijven. Het enige wat ik me op dat moment kon bedenken, waren deze twee woorden, uitgesproken door één van de acteurs: 'Mozes Mina'.

Voorstelling: *Mozes de Musical*. Gezien op 22 februari 2001. Door: Gro-

wing Up in Public. Regie: Jeroen Kriek. Spel: Martijn Fischer, Rogier Philipoom, Onyema Onwuka, Daphné de Bruin, Paul van Soest, Ruud van Bree en Niels Horeman. Nog te zien: op 13 april 2002 in Huis aan de Werf. Reserveringen, tel.: 030-2315355. Website: www.growingupinpublic.nl

Henk

Eén van de positieve punten van de musical was dat de teksten hier en daar aanleiding gaven voor veel enthousiaste reacties. FOTO REYN VAN KOOLWIJK

Op zoek naar het beloofde land

GERBEN BERGSTRA

Bijbelverhalen zijn een rijke inspiratiebron voor kunstenaars. Menige roman, opera of musical is er naar gemaakt. Als nieuwste aanwinst mag *Mozes de Musical*, een muziektheatervoorstelling van Jeroen Kriek, gespeeld door Growing up in Public uit Utrecht gelden. Die werd gisteravond opgevoerd in De Harmonie te Leeuwarden.

Zoals te verwachten had deze musical een grote aantrekkingskracht op jeugdig *growing up*-publiek. Het grootste deel van de bezoekers kwam uit die leeftijdscategorie. En zij genoten hoorbaar. Dat hoefde ook niet te verbazen, want ze werden aangesproken in hun eigen hedendaags taalgebruik waarbij ze bij wijze van spreken aan een half woord al genoeg hadden. Kriek gaat in deze musical op zoek naar wat er achter de persoon Mozes schuil gaat. Naar wat dit bijbelse verhaal ons over onze drijfveren van anno nu te vertellen heeft. Zo wisselt het beeld telkens tussen het volk van Israël in Egypte, met oosters geklede spelers, en nu, met de spelers in hippieachtig kleren.

Oude begrippen worden gebruikt om nieuwe voort te brengen. Wat betekenen woorden als: uitverkoren zijn, het Beloofde Land, sla-

vernij, wetten, geloven, afgodsbeelden in een wereld vol terroristen, vrijheidsstrijders, idealisten en godsdienstfanaten? Een wereld waarin kapitalisme de enig overgebleven ideologie is, waarin multinationals de aardbol besturen, Nederland Leefbaar moet worden en de werkelijkheid entertainment is. Een wereld waarin genotzucht hoogtij viert, de wereld als Amerika één groot marktplein moet zijn.

De beelden zijn als een soort film gemonteerd. Moeiteloos wordt er geschakeld tussen de woestijn 4000 jaar voor Christus en een demonstratie van anti-globalisten. Kriek laat Mozes en Aaron met de Farao op moderne terroristische manier onderhandelen. Ze eisen bij vertrek van het volk Israël vier vliegtuigen en bemanning. Heel gemakkelijk beweegt de voorstelling zich van oudtestamentische sprinkhanenplagen naar moderne mijnenvelden. Zo zitten er in deze musical veel symbolen en metaforen.

Gouden kalf

De boodschap van deze musical is duidelijk: we zijn, net als het volk Israël toen, nog steeds op zoek naar een betere wereld, het Beloofde Land. Duidelijk komt naar voren dat bij alles wat er veranderd is in deze wereld, de mens dezelfde is

gebleven. De bijna twee uur durende voorstelling zonder pauze eindigt na de vrij lange, erotisch getinte dans om het gouden kalf vrij abrupt als Mozes zich afvraagt waarom hij het Beloofde Land niet in mag.

Er wordt goed geacteerd. Ook de keuzes van de personen voor bepaalde types zijn zeer terecht. Er wordt met veel overtuiging gezongen en er spreekt veel overtuiging uit het neerzetten van de teksten. Filmbeelden, licht- en geluidseffecten missen op de juiste momenten hun uitwerking niet, maken het geheel completer. De muziek is aansprekend met Jiddische trekjes, hardrock en hier en daar een vleugje gospelrock.

Voorstelling: *Mozes de Musical*
Plaats: Harmonie, Leeuwarden
Belangstelling: 250 bezoekers

